

Kadernota

2018-2021

Behoort bij raadsbesluit
Kadernota 2018-2021
d.d. 22 juni 2017.

De griffier van de gemeente Teylingen,

Robert van Dijk

Inhoud

1	INLEIDING EN VOORSTEL.....	2
1.1	UITGANGSPUNTEN EN KADERS VOOR DE KOMENDE BEGROTING	2
1.2	OP KOERS MET ONZE AMBITIES	2
1.3	FINANCIËEL GEZOND VERTREKPUNT.....	2
1.4	VOORSTEL	3
1.5	OPZET VAN DEZE KADERNOTA.....	3
2	ONZE OPGAVE VOOR DE KOMENDE PERIODE	4
2.1	RUIMTE, WONEN, MOBILITEIT EN DUURZAAMHEID	4
2.2	TOERISME EN ECONOMIE.....	6
2.3	SOCIAAL DOMEIN.....	7
2.4	LEEFOMGEVING	11
2.5	DIENSTVERLENING.....	12
2.6	BESTUUR, VEILIGHEID EN FINANCIËN	13
3	FINANCIËEL BEELD BIJ ONGEWIJZIGD BELEID	16
3.1	VERTREKPUNT	16
3.2	AUTONOME ONTWIKKELINGEN	16
4	NIEUWE INVESTERINGEN	17
5	MOTIE/FINANCIËN SOCIAAL DOMEIN	18
5.1	MOTIE RESERVE SOCIAAL DOMEIN	18
5.2	FINANCIËEL PERSPECTIEF DECENTRALISATIES	18
6	BELEIDSLIJN INZET ALGEMENE RESERVE	19
7	AFSCHAFFING PRECARIOBELASTING	22
8	LOKALE LASTEN.....	22
8.1	TARIEVEN	22
8.2	OZB-TARIEF.....	22
8.3	RIOLHEFFING.....	22
8.4	AFVALSTOFFENHEFFING.....	23
9	RECAPITULATIE EN OPLOSSINGSSTRATEGIE	24
9.1	RECAPITULATIE	24
9.2	OPLOSSINGSSTRATEGIE GEDERFDE INKOMSTEN PRECARIO.....	24
BIJLAGE 1	UITGANGSPUNTEN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE PROGRAMMABEGROTING 2018	25
BIJLAGE 2	MOTIE RESERVE SOCIAAL DOMEIN.....	26

1 Inleiding en voorstel

1.1 Uitgangspunten en kaders voor de komende begroting

Voor u ligt de Kadernota 2018-2021. De kadernota legt de basis voor de begroting van het komende jaar. In de kadernota geeft het college aan hoe zij in het volgend jaar invulling wil geven aan de realisatie van de ambities uit het raadsprogramma en worden de belangrijkste ontwikkelingen en keuzes geschetst die bepalend zijn voor het beleid en de begroting 2018.

In de kadernota staat op hoofdlijnen voor welke onderwerpen nadere kaderstelling noodzakelijk is. Wij hebben alle bij ons bekende autonome en nieuwe beleidsontwikkelingen vertaald in het financieel meerjarenperspectief. We geven ook een doorkijkje naar het jaar 2022 waarin we voor het eerst te maken krijgen met de wegvallende precario-inkomsten. Op basis van de uitkomsten van uw beraadslagingen op 22 juni a.s. zal de begroting voor 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 verder worden uitgewerkt.

1.2 Op koers met onze ambities

De voorliggende kadernota heeft grotendeels betrekking op de volgende raadsperiode. Echter het college is van mening dat ze met met deze kadernota een goed beeld geeft van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Resterende opgaves die voortvloeien uit het raadsakkoord zijn in deze kadernota verwerkt en zonnodig budgettair vertaald. Wij hebben dit mogelijk kunnen maken zonder de lasten voor de burger verder te verhogen en zonder hiervoor bezuinigingen door te voeren.

1.3 Financieel gezond vertrekpunt

Net als vorig jaar zijn wij ook dit jaar weer in staat gebleken om in de kadernota vanuit een gezond financieel vertrekpunt aan uw raad keuzes voor te leggen. Met de vaststelling van de richtinggevende Kaders en uitgangspunten voor de begroting 2018, leggen wij een solide basis die uiteindelijk zal moeten leiden tot een sluitende meerjarenbegroting 2018-2021. Net als vorig jaar, leggen wij ook dit jaar weer een aantal beleidsopties voor. Bij de start voor het opstellen van de kadernota was het financieel beeld positief. Zo was het meerjarenbeeld bij het vaststellen van de begroting 2017 sluitend. Door de ontwikkelingen in de septembercirculaire is het begrotingsaldo gestegen naar € 0,7 miljoen in 2018 oplopend naar € 1,2 miljoen in 2021. Alhoewel het begrotingsjaar 2022 buiten het meerjarenperspectief van deze kadernota valt geven we i.v.m. de wegvallende precario-inkomsten een doorkijkje naar het begrotingsjaar 2022. Het financieel perspectief in deze kadernota oplopend naar € 1,3 miljoen in 2021 ziet het college als een eerste oplossingsrichting om de wegvallende precario-inkomsten op te kunnen vangen. Begrotingsoverschotten tot 2022 zullen uitsluitend voor incidentele doeleinden worden ingezet.

Onderstaand overzicht laat zien dat wij met deze kadernota een financieel sluitend perspectief aan u presenteren.

Recapitulatie financieel perspectief inclusief oplossingsstrategie

(Bedragen x € 1 miljoen) (- = tekort / +=overschot)

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Financieel vertrekpunt kadernota	716	1.007	1.279	1.233
Totaal autonome ontwikkelingen	16	-58	-14	-22
Totaal beleidsmatige ontwikkelingen	-664	-342	136	134
Totaal financieel perspectief Kadernota	68	607	1.401	1.345
	overschot	overschot	overschot	overschot

1.4 Voorstel

Via deze kadernota stellen wij u voor om:

Ten aanzien van de beleidsagenda voor 2018

1. In te stemmen met de in deze kadernota verwoorde beleidsagenda voor 2018 en deze agenda als beleidsmatig vertrekpunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting 2018;

Ten aanzien van het financiële kader voor de begroting 2018

2. De verwerking van de in deze kadernota geschetste autonome en beleidsmatige financiële ontwikkelingen als kaderstellend uitgangspunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting 2018;
3. De programmabegroting 2018 op stellen overeenkomstig de technische uitgangspunten zoals verwoord in bijlage 1 van de Kadernota;
4. De in deze kadernota geschetste verschoven en naar boven bijgestelde ramingen van de reeds geplande investeringen als kaderstellend uitgangspunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting 2018;
5. De in deze kadernota geschetste nieuwe investeringen voor de periode 2018-2021 en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten als kaderstellend uitgangspunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting;

Ten aanzien van de beleidslijn inzet algemene reserve

6. - De hoogte van de algemene reserve te normeren en daarbij uit te gaan van een minimale omvang van € 50 miljoen;
 - Het meerdere boven dit bedrag als “vrij aanwendbaar” te beschouwen;
 - Voor de aanwending van dit vrij aanwensbare deel de volgende principes te hanteren:
 - * Rendementvol besteden;
 - * Exploitatielasten verlagend;
 - * Duurzaamheid;
 - * Terugverdienkarakter.

Ten aanzien van lokale lasten voor 2018

7. De tarieven voor de onroerende zaakbelasting voor te verhogen met een inflatiepercentage van 1,3%;
8. De tarieven voor het rioolrecht voor 2018 met 3 euro te verhogen;
9. Voor 2018 in te zetten op een verlaging van de tarieven voor de afvalstoffenheffing en het college op te dragen hiervoor bij de begroting met nadere voorstellen te komen;

1.5 Opzet van deze Kadernota

In samenspraak met de auditcommissie hebben wij gekozen voor een gewijzigde opzet van de kadernota. Voorliggende kadernota is compacter dan voorheen, het aantal pagina's is teruggebracht van 44 naar 25. Per programma zijn zowel de beleidsmatige als financiële ontwikkelingen in beeld gebracht. In overleg met de auditcommissie worden de financiële ontwikkelingen groter dan € 100.000 of politiek relevant uitgebreid toegelicht.

Hierna wordt het financiële vertrekpunt bij ongewijzigd beleid en de nieuwe investeringen geschetst. Afzonderlijk wordt ingegaan op een aantal grote (financiële) dossiers. Dit betreft motie reserve sociaal domein, beleidslijn inzet algemene reserve, afschaffing precariobelasting en lokale lasten.

De 2 jaar geleden geïntroduceerde stuurwielen waarin aan uw raad sturingsmogelijkheden werden voorgelegd zijn uit deze kadernota verdwenen. Het huidige financiële meerjarenperspectief geeft geen aanleiding tot het nemen van het bezuinigingsmaatregelen. Indien nodig zullen de stuurwielen in de toekomst weer in beeld komen.

2 Onze opgave voor de komende periode

2.1 Ruimte, Wonen, Mobiliteit en Duurzaamheid

Prioriteiten met financiële consequentie >100.000 of politiek relevant

Implementatie nieuwe omgevingswet

Wat willen we bereiken?

Naar verwachting treedt in 2019 de Omgevingswet in werking. Doelstelling van deze nieuwe wet is de regels voor ruimtelijke ontwikkeling te vereenvoudigen en samen te voegen. Hiermee moet het makkelijker worden om bouwprojecten te starten.

Voor toetsing en handhaving betekent dit minder (technisch) toezicht op bouwactiviteiten, meer handhaving op de bouwwerken die zijn gerealiseerd en op het gebruik. Juridisch betekent deze ontwikkeling een verschuiving van vergunningverlening naar handhaving. Het tempo van deze ontwikkeling en de vraag hoever dit wordt doorgezet, zijn op dit moment nog niet duidelijk.

Met de uitvoering van een implementatieprogramma willen we ervoor zorgen dat we als organisatie gereed zijn om in 2019 in te kunnen spelen op de nieuwe wetgeving en de Omgevingswet en de daaruit voortvloeiende taken op de nieuwe/vernieuwende wijze uit te kunnen voeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

In nauw overleg en in samenwerking met de andere HLT gemeenten wordt een Implementatie programma opgesteld om te anticiperen op de wetwijzigingen, zowel inhoudelijk als procesmatig.

Wat gaat het kosten?

Het voorstel is om voor de implementatie een bedrag van € 80.000 in 2018 beschikbaar te stellen als werkbudget.

Overige prioriteiten/relevante ontwikkelingen

Ontwikkelen circulaire inkoop- en aanbestedingsstrategie

Als gemeente willen we een bijdrage leveren aan milieu en duurzaamheid. Hiervoor ontwikkelen we circulaire inkoop- en aanbestedingsstrategie. Bij circulair inkopen hou je rekening met hoe en wat er wordt gewonnen, hoe het wordt gebruikt en kan worden hergebruikt. Het gaat om het behoud van grondstoffen. Naast milieu tellen ook sociale aspecten mee, zoals kinderarbeid, toxiciteit, werkomstandigheden en discriminatie. Wij kiezen daarbij voor een praktische invulling, waarbij wij vanuit het college de kansen en mogelijkheden grijpen en vanuit een praktische 'doe'-lijn bij inkoop en aanbesteding de bijdrage aan de circulaire economie zwaar zullen laten wegen om op die manier de verandering te bewerkstelligen en daarmee op een structurele wijze als gemeente Teylingen investeren in een duurzaam milieu en een duurzame economie.

Duurzaamheidsinitiatieven

Samen werken aan een duurzaam Teylingen is één van de speerpunten van Teylingen. Duurzaamheid draait om méér dan nieuwe manieren van produceren, alternatieve energiebronnen en luchtkwaliteit. Het gaat ook om investeren in de saam redzaamheid van inwoners en hun netwerken. Een belangrijke uitdaging is het vormgeven aan duurzaamheid in de betekenis van houdbaarheid. In de begroting wordt een paragraaf gewijd aan duurzaamheid met daarin een beschrijving voor het stimuleren van duurzaamheidsinitiatieven. Waarbij in ieder geval de duurzaamheidsagenda een prominente plek krijgt en indien het initiatiefvoorstel DMT haalbaar blijkt een voorstel wordt gedaan voor invulling hiervan.

Financiële recapitulatie programma 1

	2018	2019	2020	2021
Financiële consequentie >100 of politiek relevant :				
Implementatie omgevingswet 2019	-80	0	0	0
Financiële consequentie < 100:				
Beoordeling bestemmingsplannen	-25	0	0	0
Verkeersonderzoeken	-20	-20	-20	-20
Verkeerstellingen	0	-30	0	0
Parkeeronderzoeken	-25	0	0	0
Opstellen GVVP	0	-40	0	0
Woningmarktonderzoeken	-20	-20	-20	-20
Totaal	-190	-130	-60	-60

2.2 Toerisme en Economie

Prioriteiten met financiële consequentie >100.000 of politiek relevant

Uitvoeren Economische agenda Duin- en Bollenstreek

Wat willen we bereiken?

Versterken Economie Duin en Bollenstreek door het uitvoeren van verschillende businesscases. Per project zijn de verwachten effecten verschillend maar die lopen van een grotere bekendheid (voor wonen, werken en recreëren) van de streek, een betere bereikbaarheid, meer toeristen, meer werkgelegenheden, meer innovatie, enzovoort. De effecten worden verwacht binnen een periode van 4 jaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderdeel van de Economische Agenda is een uitvoeringsprogramma dat 11 projecten bevat. Deze projecten worden uitgewerkt naar businesscases. Deze concept businesscases zijn in concept klaar. In deze businesscases zijn specifieke activiteiten opgenomen die de economie versterken. Het gaat om 5 inhoudelijke projecten, 5 faciliterende projecten en het uitwerken van de Governance. De businesscases Flower Science, Ondernemershuis en Regiomarketing vragen samen met de Governance het meeste ondersteuning vanuit de overheid omdat hier overkoepelende taken liggen waarbij niet een duidelijk direct belang ligt voor ondernemers.

Wat gaat het kosten?

Totale jaarlijkse kosten voor de regio bedragen € 1.275.000 voor de periode 2018 - 2021. Bijdrage Teylingen: € 385.000 per jaar (ten laste van de algemene reserve).

Financiële recapitulatie programma 2

	2018	2019	2020	2021
Financiële consequentie >100 of politiek relevant :				
Economische Agenda Duin en Bollenstreek	-385	-385	-385	-385
Dekking ten laste van algemene reserve	385	385	385	385
Financiële consequentie < 100:				
N.v.t.	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0

2.3 Sociaal Domein

Prioriteiten met financiële consequentie >100.000 of politiek relevant

Uitvoering beleidsplan schulddienstverlening

Wat willen we bereiken?

Een integrale aanpak schulddienstverlening realiseren: inwoners weten waar zij terecht kunnen met hun financiële hulpvraag. In 2017 wordt, middels een BOB-procedure, een integraal beleidsplan schulddienstverlening opgesteld. Om dit plan te implementeren zijn extra middelen benodigd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen van een beleidsplan waarin we inzetten op het versterken van de samenwerking tussen de ISD en netwerkpartners en (extra) inzetten op preventie en vroegsignalering.

Wat gaat het kosten?

Inschatting is dat er een totaalbedrag van €50.500 benodigd is (Centraal punt €12.500, Communicatie en voorlichting €7.000, Stimuleren en uitvoeren van de samenwerking 31.000).

Uitvoering sportaccommodatienota

Wat willen we bereiken?

Op dit moment wordt gewerkt aan de nieuwe Sportnota die o.a. samen met de verenigingen, stichtingen en sporters tot stand is gekomen. Met het loslaten van het onderscheid basissport - niet basissport zoals naar verwachting wordt besloten in de nieuwe sportnota wil de gemeente het mogelijk maken en bevorderen dat iedere Teylinger enige vorm van sport kan uitoefenen, welke in zijn/haar interessegebied en in een bereikbare omgeving ligt.

In de Sportnota is opgenomen dat de verbinding tussen de sport en het sociaal domein wordt gestimuleerd. De nieuwe sportnota richt zich, naast de accommodaties, ook op de inhoud van de sportbeoefening. In de sportnota wordt voorgesteld een budget op te nemen voor activiteiten die zijn gericht op sportbeoefening en de verbinding met het sociaal domein.

Ook zetten we in op de professionalisering van de sportstichtingen en het meer op afstand zetten stichtingen. Tot op heden is alles wat de stichtingen uitvoeren op vrijwilligersbasis, maar op bepaalde punten is het nodig professionele ondersteuning in te schakelen of de vrijwilligers bij te scholen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We willen de verbinding tussen de sport en het sociaal domein kunnen stimuleren. Niet door het blijvend subsidiëren maar door het kunnen geven van een impuls of het faciliteren van mogelijkheden. Soms in geld, soms in kennis en soms op andere manieren.

De sportstichtingen ontvangen jaarlijks een financiële bijdrage. Ze kunnen daarmee niet meer tussentijds bij de gemeente terecht voor financiële ondersteuning voor het uitvoeren van hun taken.

Wat gaat het kosten?

In de nieuwe sportnota, zal het aantal aanvragen voor investeringen toenemen. Daarnaast wordt in de sportnota een andere financieringssysteem voorgesteld. De bedragen zijn op dit moment geschat op € 450.000 in het eerste jaar, daarna aflopend.

Voor de verbinding van sport en het social domein wordt een jaarlijks budget van € 25.000 voorgesteld en voor de professionalisering een jaarlijkse bijdrage van € 22.500 (3 x € 7.500).

Muziekdocent

Wat willen we bereiken?

Goed muziekonderwijs is belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling van kinderen, het stimuleert creativiteit. Veel groepsleerkrachten voelen zich vaak niet bekwaam genoeg om muziekonderwijs te geven, daarom heeft de Sophia Stichting een muzikleerkracht in dienst. In het kader van de rijksimpuls combinatiefuncties betaalt de gemeente Teylingen een vergoeding voor deze muziekdocent.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het voorstel is voor 2018 het muziekonderwijs voort te zetten. Na 2018 moet opnieuw de keuze gemaakt worden of en hoe de deelname aan het programma voor combinatiefunctionarissen wordt verlengd. Bij die keuze kan dan integraal afgewogen worden of de muziekdocent behouden dient te blijven.

Wat gaat het kosten?

Voor 2018 betekent dit een kostenpost van € 65.000.

Verhogen subsidie omroep BO*Wat willen we bereiken?*

Een Omroep faciliteren en mee te kunnen komen in tijden van snelle communicatieve veranderingen. Omroep Bo kan zich beter presenteren en nieuws bereikt de inwoner van Teylingen makkelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omroep Bo heeft naast de wettelijke bijdrage extra middelen nodig om te kunnen innoveren. Het medialandschap wijzigt door nieuwe technieken en inwoners zoeken hun informatie door gebruik te maken van verschillende mediakanalen. Om hierin te kunnen blijven voorzien in de Bollenstreek moet Bo investeren om van een kleinschalige vrijwillige radiozender naar een grootschaliger kwalitatief waardige media-instelling te groeien waar crossmedia (media-aanbod via alle beschikbare kanalen en in allerlei verschillende vormen) een belangrijke plaats inneemt.

Wat gaat het kosten?

In 2017 is incidenteel geld beschikbaar gesteld aan de omroep om stappen te kunnen maken in innovatie. Eind 2017 wordt dit geëvalueerd. Afhankelijk van de zichtbare resultaten van Bo wordt besloten of er structureel (€ 20.000) geïnvesteerd wordt in de omroep.

[Overige prioriteiten/relevante ontwikkelingen](#)**Sociaal domein***Veilig thuis*

Veilig Thuis is voor iedereen die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. De aanpak is sinds 2015 verantwoordelijkheid van de gemeenten. Doel is de beschikbare middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De gestage toename van de werkstroom van Veilig Thuis is nog steeds actueel. Eind 2016 heeft Veilig Thuis aan Q-consult gevraagd onderzoek te doen naar de benodigde formatie en middelen voor de uitvoering van de wettelijke taken. Momenteel zijn de begrotingsconsequenties nog niet bekend.

Vrouwenopvang

Vrouwenopvang is nog steeds een taak voor de centrumgemeenten Gouda en Leiden. Als gevolg van herverdeling door het rijk zijn de budgetten van Gouda en Leiden per 1 januari 2017 flink gekort. Voor heel Hollands Midden betekent dit een korting van 27%. Vrouwenopvang neemt een belangrijke plek in binnen de aanpak huiselijk geweld. Op 23 mei 2015 heeft het PHO Maatschappij van Holland Rijnland zich uitgesproken voor een blijvend stevige inzet op dit terrein. Ook is uitgesproken dat de gemeenten hierbij uitgaan van het solidariteitsprincipe. Voor 2017 en 2018 wordt de korting nog opgevangen met voordelig saldo uit vorige jaren. Vanaf 2019 wordt een beroep op de gemeenten gedaan.

Mantelzorg

Met het maatschappelijk middenveld en (belangenbehartigers van) mantelzorgers is een doelenboom ontwikkeld. De doelen worden omgezet in een concreet uitvoeringsprogramma. Er zullen o.a. activiteiten ontwikkeld worden voor jonge mantelzorgers en respijtzorg met verblijf wordt omgezet in een algemene voorziening.

Integrale toegang

In 2017 wordt een onderzoek uitgevoerd naar de toegang tot hulp en ondersteuning. Onderzocht wordt in hoeverre er integraal gewerkt wordt in de toegang. Dit onderzoek lijkt mogelijk tot voorstellen tot verbeteringen/wijzingen in de toegang. In 2018 zal dan gestart worden met implementatie hiervan.

Budget Jeugdhulp

Inmiddels is de raad via een afzonderlijk voorstel geïnformeerd over de ontstane financiële tekorten op het gebied van Jeugd en wordt gevraagd extra middelen beschikbaar te stellen (2017 € 310.000, 2018 € 434.000). Uit onderzoek blijkt dat dit een landelijk probleem is.

De redenen zijn divers. De verdere korting op het rijksbudget wordt genoemd, evenals de gevolgen van het verdeelmodel. Een grotere zorgvraag dan verwacht en de toename in de zwaarte van de zorg, speelt gemeenten parten. Het lukt gemeenten nog onvoldoende om via de inzet op preventie jongeren uit de (duurdere) specialistische zorg te houden.

Voor 2019 en daar op volgende jaren worden vooralsnog geen middelen gevraagd. Het effect van ingezet beleid en een nog te maken plan voor extra sturingsmaatregelen worden eerst afgewacht. Desalniettemin zijn tekorten op langere termijn niet uitgesloten.

Jeugdhulp 18-18+

Als jongeren die jeugdhulp krijgen 18 jaar worden, lopen ze tegen ze barrières op. Dit speelt alle levensgebieden: zorg, werk en inkomen, onderwijs/dagbestedig en wonen. Het college heeft besloten deze problemen aan te pakken en wil daarmee voorkomen dat kwetsbare jongeren die jeugdhulp krijgen, na hun 18e verjaardag tussen wal en schip raken. Hiermee wil het college ook voorkomen dat daarmee de problemen die deze jongeren hebben verergeren. We willen doorlopende lijnen in de ondersteuning en dienstverlening, zonder vertraging en/of lacunes. In 2018 zal (in samenwerking met de ISD) uitvoering gegeven worden aan het voorstel verlengde jeugdhulp.

Participatiewet

Doordat de instroom in de WSW gestopt is in 2015, wordt het aantal werknemers bij MareGroep niet meer automatisch aangevuld. De insteek in de Participatiewet is om aangepaste arbeid ook zo veel mogelijk in een reguliere werkomgeving te realiseren en dus niet meer binnen de muren van MareGroep. De Rijksbijdrage op de WSW-doelgroep daalt tevens. Doordat de Rijksbijdrage daalt en het aantal werknemers ook, loopt het financiële tekort bij MareGroep de komende jaren op. MareGroep is momenteel bezig om een nieuwe Toekomstvisie op te stellen. In deze visie wordt een voorstel gedaan hoe het tekort de komende jaren terug te dringen.

Maatschappelijke Zorg

Voor de transformatie van de Maatschappelijke Zorg wordt lokaal ingezet op innovatie op de verschillende onderdelen van Maatschappelijke Zorg. Onder andere het versterken van vroegsignalering en preventie, versterken van zelfmanagement, versterken van de kennis van psychische en psychiatrische problematiek bij wijkteams en/of professionals. We willen de doelgroep de faciliteiten bieden die zij nodig hebben. In de aanloop naar 2020 toe is het belangrijk dat onze gemeente inzet op deze transformatie.

Aanvullende beleidsmaatregelen Sociaal Domein

Op het beleidsterrein van het Sociaal Domein zijn de volgende aanvullende beleidsmaatregelen gewenst:

- Leertuin Zorg en veiligheid € 20.000 (2018)
- Sociale wijkteams € 64.000 (structureel)

De kosten voor de leertuin Zorg en veiligheid wordt gezien het incidentele karakter betaald uit de reserve sociaal domein. De structurele kosten sociale wijkteams zullen gezien het financiële kader moeten worden ingepast binnen het budget van het Sociaal Domein.

Toelichting aanvullende beleidsmaatregelen:

Leertuin Zorg en veiligheid

In de Leertuin Zorg en veiligheid worden professionals én hun organisaties geschoold op het gebied van samenwerken en het (vroegtijdig) delen van informatie, op een eenduidige manier, zodat de noodzakelijke interventies en handelingen plaatsvinden. De samenwerking tussen professionals wordt verbeterd en doelgerichter. De regierol van de gemeente wordt versterkt.

Informatie-uitwisseling vindt sneller en ontschot plaats, op een eenduidige manier. 1Gezin1Plan wordt vaker toegepast. Uiteindelijk zal dit leiden tot minder kosten.

Sociale wijkteams

In 2017 vindt er een pilot plaats waarbij zorgaanbieders samenwerken in een sociaal wijkteam. Eén team in Voorhout en één team in Warmond. Eind 2017 zal de pilot worden geëvalueerd. Om dit initiatief ook in 2018 te kunnen voortzetten of om te zetten in een vast samenwerkingsverband, worden vooruitlopend op de evaluatie middelen geraamd om de continuïteit van de teams te waarborgen.

Financiële recapitulatie programma 3

	2018	2019	2020	2021
Financiële consequentie >100 of politiek relevant :				
Uitvoering beleidsplan schulddienstverlening	-51	-51	-51	-51
Uitvoering Sportnota:				
- Impuls sportstichtingen beheer buitensportaccomodaties	-23	-23	-23	-23
- Verbinding sport en sociaal domein	-25	-25	-25	-25
- investeringen nieuw sportbeleid	0	-46	-85	-119
Muziekdocent	-65	0	0	0
Verhogen subsidie omroep Bo	-20	-20	-20	-20
Sociaal Domein				
Leertuin Zorg en veiligheid	-20	0	0	0
<i>Dekking ten laste van buffer sociaal domein</i>	20	0	0	0
Sociale wijkteams	-64	-64	-64	-64
Dekking binnen programma 3 Sociaal Domein	64	64	64	64
Financiële consequentie < 100:				
N.v.t.	0	0	0	0
Totaal	-184	-165	-204	-238

2.4 Leefomgeving

Prioriteiten met financiële consequentie >100.000 of politiek relevant

Uitvoeren beleidsplan groen

Wat willen we bereiken?

In de raadsvergadering van 15 december 2016 heeft de raad ingestemd met het beleidsplan "de Waarde van Groen". In het beleidsplan groen is beleid opgenomen om participatie en verduurzaming actief te ontwikkelen in de komende jaren. Een uitvoeringsprogramma legt met name daar het accent.

Het uitvoeringsprogramma is met name gericht op verduurzaming van eigen werkzaamheden en werkwijzen, ook in HLTsamen-verband, en op het verder ontwikkelen van groene participatie in het algemeen, via acties als Operatie Steenbreek, GroenDichterbij en een website.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het uitvoeringsprogramma zijn activiteiten opgenomen voor Duurzamer werken (handboek, kansencarta biodiversiteit, maatregelen klimaatadaptatie), Participatie (website en participatieprojecten) en Werkwijzen HLTsamen (serviceontwikkeling buitendienst en duurzamere werkwijzen).

Wat gaat het kosten?

Voor de komende vier jaar bedragen de kosten: € 105.000 (2018), € 92.500 (2019), € 67.500 (2020), € 0 (2021).

Overige prioriteiten/relevante ontwikkelingen

Servicekloket breedband internet

Via een servicekloket zal de gemeente in samenwerking met bewonersgroepen en bedrijven waar mogelijk kleine projecten ontwikkelen om de dekkingsgraad van snel internet zo dicht mogelijk bij 100% te brengen. De beschikbaarheid van snel internet (breedband) wordt gezien als een strategisch belang, wat idealiter voor 100% van Teylingen beschikbaar moet zijn. De gemeente faciliteert en ondersteunt deze ontwikkeling via een servicekloket. De gemeente faciliteert de omgeving bij het onderzoeken van de haalbaarheid van aansluitingsprojecten voor groepen inwoners en/of bedrijven. Dit doet de gemeente via een daarvoor ingericht servicekloket met externe expertise. Dit loket behandelt vragen, maar initieert waar mogelijk ook nieuwe initiatieven. Ook onderzoekt dit loket als daar aanleiding voor is of en op welke wijze de gemeente kan bijdragen aan projecten, binnen de daarvoor geldende regels.

Opstellen beleids- en beheerplan Openbare verlichting

Om het beheer van openbare verlichting op een verantwoorde manier te kunnen uitvoeren is een beleid- en beheerplan zeer gewenst. De gemeente Teylingen heeft nog geen beleid- en beheerplan. Via het beleid- en beheerplan kan de gemeente haar missie en visie uitdragen over hoe zij de komende periode verantwoord en duurzaam haar Openbare verlichting taak beheren en onderhouden, voor de veiligheid en de leefbaarheid van haar burgers. Zowel de verlichtingskwaliteit als het dagbeeld zullen aan de orde komen, waarbij duurzaamheid en veiligheid een primaire rol spelen, tegen maatschappelijk verantwoorde kosten. De planning is om dit plan voor een periode van 5 jaar in 2018 te laten vaststellen.

Financiële recapitulatie programma 4

	2018	2019	2020	2021
Financiële consequentie >100 of politiek relevant :				
Uitvoeren beleidsplan groen	-105	-93	-68	0
Financiële consequentie < 100:				
Servicekloket breedband internet	-25	-25	0	0
Opstellen beleids- en beheerplan openbare verlichting	-24	0	0	0
Totaal	-130	-118	-68	0

2.5 Dienstverlening

Prioriteiten met financiële consequentie >100.000 of politiek relevant

Afschaffing Precario

De precariobelasting op nutsbedrijven wordt per 1 juli 2017 afgeschaft. De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel daartoe aangenomen. Voor gemeenten die op 10 februari 2016, de datum waarop minister Ronald Plasterk het wetsvoorstel heeft aangekondigd, een verordening met tarief hadden vastgesteld voor precariobelasting op kabels en leidingen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Onder de overgangsregeling kan een gemeente maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. De financiële gevolgen voor Teylingen van deze wetswijziging betreft een gederfde inkomst van € 2,7 miljoen structureel vanaf 2022. In hoofdstuk 6 wordt nader op dit onderwerp ingegaan.

Overige prioriteiten/relevante ontwikkelingen

Omgevingswet (vergunningen)

De omgevingswet zal naar verwachting vanaf 2019 in werking treden. Deze wet voegt meer dan twintig wetten en honderden regelingen samen en heeft als doel het mooier, schoner en veiliger maken van de leefomgeving. Een kernpunt van het wetsvoorstel is het vroegtijdig samenwerken met de omgeving: inwoners, ondernemers en belangenorganisaties. Dit vraagt ook om een andere manier van werken bij onder andere vergunningverlening. Op dit moment is nog onvoldoende duidelijk wat dit precies zal gaan betekenen, maar de verwachting is wel dat meer vooraf zal worden afgestemd en minder gedurende het vergunningentraject. Dit vraagt mogelijk om een andere manier van de financiering van vergunningverlening.

Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Op 16 april 2016 is de wet VTH in werking getreden. Deze wet dwingt de gemeenten te voldoen aan kwaliteitseisen als het gaat over vergunningen, toezicht en handhaving. Zo worden de gemeenten verplicht een kwaliteitsverordening vast te stellen en indien nodig een verbeterplan hoe ze dat gaan bereiken. Na vaststelling van deze verordening (2017) gaan we aan de slag met het verbeterplan. In 2018 zal zeker een deel van de implementatie daarvan aan de orde zijn.

Wet Private Kwaliteitsborging (PKB)

De Wet Private Kwaliteitsborging (PKB) wordt waarschijnlijk in 2018 ingevoerd. Deze wet hangt samen met de wet VTH. Stapsgewijs worden delen van het werk van bouw- en woningtoezicht bij de gemeenten overgeheveld naar marktpartijen. Door middel van private kwaliteitsborging gaat de markt zelf bouwkwaliteit garanderen. Voor vergunningverlening betekent dit al met al dat gemeenten uiteindelijk de technische toets bij vergunningaanvragen niet meer zelf doen, maar dat dit overgelaten wordt aan de markt. Minder toetsing vooraf en meer toetsing achteraf. Het tempo daarvan en hoever de overheveling naar de markt uiteindelijk zal zijn, is op dit moment nog onduidelijk. Dit zal logischerwijs uiteindelijk ook (negatieve) gevolgen hebben voor inkomsten leges.

Verruiming belastinggebied

Als onderdeel van hervorming van het belastingstelsel heeft het kabinet in 2016 een eerste schets gegeven hoe een verschuiving van rijksbelastingen naar gemeentebelastingen vormgegeven zou kunnen worden. Argumenten voor deze verschuiving zijn o.a. versterking van de lokale democratie, vergroting van de doelmatigheid en de mogelijkheid die deze schuif biedt om de lasten op arbeid te verlagen met een positief effect voor de werkgelegenheid. Het uitgangspunt is dat de belastingdruk voor de inwoners niet omhoog mag gaan door de belastingschuif. De verhoging van de gemeentelijke lasten moet gelijktijdig plaatsvinden met een verlaging van de rijksbelastingen. Nadere uitwerking en besluitvorming over de verruiming van het belastinggebied is in handen van het nieuw te vormen kabinet.

Financiële recapitulatie programma 5

	2018	2019	2020	2021
Financiële consequentie >100 of politiek relevant :				
N.v.t.	0	0	0	0
Financiële consequentie < 100:				
N.v.t.	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0

2.6 Bestuur, veiligheid en Financiën

Prioriteiten met financiële consequentie >100.000 of politiek relevant

Veiligheid stationsgebieden

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van zowel de veiligheid als de veiligheidsbeleving rond de stationsgebieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gebruikers van het station Sassenheim zijn ontevreden over het aantal fietsdiefstallen. Om bij te dragen een veilig gevoel en het verder terug dringen van o.a. het aantal fietsdiefstallen is er vanuit het college en raad aangedrongen op het ondernemen van meer acties.

In de stuurgroep LVA is de mogelijkheid voor bewaakte fietsstallingen in combinatie met warm toezicht besproken als een mogelijke vervolgactie. Ook de mogelijkheden voor cameratoezicht zijn hierin meegenomen. Naast dat warm toezicht het aantal fietsdiefstallen terugdringt, heeft het ook een positieve uitstraling op de stationsomgeving en het veiligheidsgevoel van bezoekers. Samenwerking vindt plaats met politie, NS, Prorail en het Openbaar Ministerie.

Wat gaat het kosten?

De te nemen vervolgacties nemen naar verwachting eenmalige investeringskosten van € 150.000 met zich mee.

Hiernaast zijn structurele kosten begroot van € 110.000 verbonden aan de inzet.

Versterken communicatie

Wat willen we bereiken?

Afgelopen jaren is extra geïnvesteerd in het versterken van de gemeentelijke communicatie in al haar facetten. Een innovatieve en proactieve communicatie past Teylingen goed. De investering levert een vliegwiel op voor het realiseren van project- en beleidsdoelen.

Er is onder meer geïnvesteerd in social media kanalen, in trainingen voor medewerkers, in campagnes, het opzetten van een burgerpanel en in extra ondersteuning bij omgevingscommunicatie. Teylingen wil participatie blijven bevorderen en inzetten op zorgvuldige en proactieve communicatie met inwoners, verenigingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties. En ruimte behouden om communicatie bij participatieprojecten en complexe projecten professioneel te organiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

De nieuwe technologieën, trends en transitie vragen om extra communicatieve vaardigheden en infrastructuur. Maar vragen ook om een continue proactieve houding met oog voor innovatie. Zodat de organisatie, bestuur en collega's communicatie professioneel en verbindend kunnen inzetten. De opgave en vraagstukken vragen om een continue ontwikkelopgave van team communicatie en de medewerkers die specifiek voor projecten van Teylingen werken.

Waar voorheen reactief en vanuit een adviserende rol kon worden gewerkt is er nu steeds meer sprake van communitymanagement met daarbij behorende werkmethoden en tools. Continue verbeteren van de verbinding met de samenleving, vergroten van het (online) bereik door inzet nieuwe sociale media en het accountable maken van deze inzet. Helpen in het duiden van ontwikkeling en inwoners, ondernemers in de (communicatieve) kracht krijgen.

Dat doen we door specifiek voor Teylingen:

- Overall online strategie /marketing communicatiebeleid op te stellen bewegingen en resultaten in projecten en campagnes meetbaar te maken en te analyseren;
- Doorontwikkeling huidige social media beleid (kanaalstrategie: verschuiving offline naar online communicatiebudget, uitvoeren digitale dialoog o.a. instagram, snapchat, facebook, etc);
- Kennis sessies medewerkers die werken voor Teylingen;
- Uitwerking 1 meting communicatie;
- Inzet van team Teylingen(burgerpanel) is nodig om voeling te houden met wat leeft in de samenleving. Daarmee peilen we bij complexe projecten de sentimenten in de omgeving of halen input op voor beleidsvraagstukken;

- Training medewerkers domeinen basis vaardigheden communicatiebeleid en projecten;
- Monitoring/sentimentenanalyse werken met HowAboutYou om omgevingsmanagement goed te volgen;
- Gemeente Teylingen op de kaart zetten in de regio en landelijke rondom thema's als participatie en duurzaamheid.
- Strategische agenda van de gemeente met professionele redactievoering/contentstrategie (corporate communicatie) ondersteunen.

De participatie en communicatie ambitie in Teylingen vragen om een continue ontwikkelslag. Daar is communicatie inzet voor nodig en begeleiding van projecten met hoog maatschappelijk belang en complexe vraagstukken. Voorbeelden zijn thema's als:

- Bereikbaarheid voorbeelden Herenweg Warmond, ontwikkelingen rondom Stations, Fiets/wandelroute Wasbeekerlaan,)
- Ruimtelijke ontwikkeling voorbeelden Windmolen AKZO, Industriekade, Kagerzoom, Watertuin, Leidse Ommelanden,
- Maatschappelijke vraagstukken voorbeelden Sportpark Elsgeest, vestigen en statushouders, integratie en participatie, schuldiensverlening, dementievriendelijke gemeente, armoede pact uitplaatsing STV.

Tot slot nemen door de aantrekkende markt de ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente toe en dus ook het aantal complexe vraagstukken met een maatschappelijk belang. Dat zorgt voor een grotere adviesvraag aan communicatie vanuit de Domeinen voor gemeente Teylingen.

Wat gaat het kosten?

De activiteiten uit het uitvoeringsprogramma van de kadernotitie communicatie lopen tot en met 2017. Op dit moment wordt gewerkt aan een één meting om te bepalen hoe de gemeentelijke communicatie wordt beoordeeld ten opzichte van de meting in 2014. De evaluatie en de aanbevelingen worden in het derde kwartaal verwacht en voorgelegd met aanbevelingen aan de raad ook bovenstaande wordt daarin meegenomen. Om huidige ambitieniveau te handhaven en innovatie doorontwikkeling past bij de ambitie van Teylingen is het advies om in ieder geval voor 2018 opnieuw een extra budget op te nemen ten laste van de algemene reserve van € 150.000. Voor de jaren daarna komen we nog met een onderbouwd plan.

HLT besparing

Per 1 januari 2017 is de ambtelijke samenwerking tussen Hillegom, Lisse en Teylingen van kracht. Eén van de uitgangspunten van de samenwerking is een te realiseren besparing op de totale bedrijfsvoering. Voor Teylingen komt dit neer op een bedrag van € 416.000 in 2019, oplopend tot € 829.000 vanaf 2020. Omdat in de begroting al een structurele besparing van € 145.000 was opgenomen voor regionale samenwerking is de netto besparing € 271.000 in 2019, oplopend tot € 684.000 vanaf 2020. Deze besparing is in de kadernota 2017 is als mogelijke dekking genoemd voor het wegvallen van de precario-inkomsten op termijn. Aangezien deze inkomsten reeds per 1 januari 2022 vervallen is besloten de HLT besparing in te boeken in het financiële meerjarenbeeld.

[Overige prioriteiten/relevante ontwikkelingen](#)

Integraal veiligheidsbeleid

Het huidige Integraal Veiligheidsbeleid Teylingen geldt voor de periode 2014-2017. In het Valentijnsakkoord is afgesproken te komen tot vaststelling van één integraal veiligheidsbeleid voor de vijf gemeenten. In het 'Veiligheidsberraad Duin- en Bollenstreek' is hierover afgesproken dat dit in 2018 verder wordt uitgewerkt. Het integraal veiligheidsbeleid zal verder in brede participatie worden vormgegeven.

Wijziging Opiumwet i.v.m. verruiming sluitingsbevoegdheid burgemeester

Op grond van artikel 13b van de Opiumwet heeft de burgemeester de bevoegdheid om een woning of pand te sluiten als daar drugs aanwezig zijn. Die sluitingsbevoegdheid geldt niet indien er alleen voorwerpen of stoffen worden aangetroffen die duidelijk bestemd zijn voor het bereiden of telen van drugs. Denk hierbij aan bepaalde apparatuur of chemicaliën. Dit wetsvoorstel beoogt om de sluitingsbevoegdheid ook te laten gelden voor dergelijke (nu al strafbare) voorbereidingshandelingen.

Wet aanpak woonoverlast

De Eerste Kamer is 24 januari 2017 akkoord gegaan met de Wet aanpak woonoverlast, welke de gemeenten meer mogelijkheden biedt om woonoverlast aan te pakken. Naar verwachting zal deze wet in juli 2017 in werking treden. Met de Wet aanpak woonoverlast wordt de Gemeentewet gewijzigd door toevoeging van artikel 151d Gemeentewet. De gemeenteraad kan bij verordening de burgemeester de bevoegdheid verlenen een specifieke gedragsaanwijzing opleggen. Op grond van de aanwijzing moet de overlastgever bepaalde handelingen doen of juist nalaten. Wanneer deze afspraken niet worden nagekomen, moet een boete betaald worden. Deze maatregel is een laatste redmiddel en kan pas ingezet worden wanneer andere maatregelen geen uitkomst hebben geboden. De VNG is bezig met een modelverordening.

Financiële recapitulatie programma 6

	2018	2019	2020	2021
Financiële consequentie >100 of politiek relevant :				
Veiligheid stationsgebieden	-110	-110	-110	-110
Communicatiebeleid	-150	0	0	0
<i>Dekking ten laste van de algemene reserve</i>	150	0	0	0
HLT-besparing	0	271	684	684
Financiële consequentie < 100:				
Functionaris gegevensbescherming	-20	-20	-20	-20
Activiteiten gemeenteraadsverkiezingen 2018	-20	0	0	0
Totaal	-150	141	554	554

In te stemmen met de in programma 1 t/m 6 verwoorde beleidsagenda 2018 en deze agenda als beleidsmatig vertrekpunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting 2018;

3 Financieel beeld bij ongewijzigd beleid

3.1 Vertrekpunt

Het meest recente financiële meerjarenperspectief, dat wij met uw raad hebben gedeeld dateert van de raadsmededeling over de decembercirculaire 2016. In onderstaand overzicht nemen wij u mee in het verloop van het begrotingssaldo na het vaststellen van de begroting 2017.

Financieel vertrekpunt kadernota

(Bedragen x € 1.000)

(- = tekort / +=overschot)

Meerjarenperspectief	2018	2019	2020	2021
Saldo vastgestelde begroting	23	1	137	137
<i>Ontwikkelingen Gemeentefonds:</i>				
Gevolgen septembercirculaire 2016	688	1.001	1.137	1.137
Gevolgen decembercirculaire 2016	5	5	5	5
Toevoeging accres jaarschijf 2021				-46
Totaal	693	1.006	1.142	1.096
Financieel vertrekpunt kadernota	716	1.007	1.279	1.233

Dankzij de ontwikkelingen in de septembercirculaire 2016 is het financiële vertrekpunt in deze kadernota gunstiger dan bij de begroting (gebaseerd op meicirculaire 2016) was voorzien. Voor 2018 is het begrotingssaldo met deze ontwikkeling omgeslagen van een bescheiden overschot naar een aanzienlijk overschot van € 0,7 miljoen in 2018 oplopend naar € 1,2 miljoen in 2021. De meevaller in de septembercirculaire 2016 wordt veroorzaakt doordat het Kabinet in de Rijksbegroting extra uitgaven heeft aangekondigd. Via het zogenaamde "trap-op-trap-af principe" profiteren gemeenten via het gemeentefonds daarvan mee. Opgemerkt moet worden dat deze Rijksbegroting gebaseerd is op het beleid van het vorige kabinet. Als het nieuwe kabinet besluit de verhoogde Rijksuitgaven terug te draaien dan wordt er ook weer evenredig gekort op het gemeentefonds. Echter gezien de nieuwste cijfers van het Centraal Planbureau zijn er de komende regeerperiode fikse overschotten op de Rijksbegroting te verwachten die mogelijk ook weer gunstig doorwerken in het gemeentefonds. Het in bovenstaande tabel gepresenteerde financieel vertrekpunt mag gezien de economische groei dus als realistisch beschouwd worden.

3.2 Autonome ontwikkelingen

Net als ieder jaar wordt het financieel vertrekpunt in de kadernota aangevuld met de autonome ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarop de gemeente geen of beperkte invloed heeft en hebben betrekking op reeds vastgesteld beleid. In het onderstaande overzicht treft u een overzicht op hoofdlijnen van de autonome ontwikkelingen die per 1 mei bij ons bekend zijn.

Een positief effect is de hogere algemene uitkering vanwege de groei van de gemeente (woningen, inwoners). Uit de actualisatie van het investeringsplan blijkt een nadeel oplopend tot ruim € 0,1 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat een aantal doorgeschoven investeringen in de openbare ruimte niet meer t.l.v. de algemene reserve kunnen worden gebracht. Vanaf 2017 is dat niet meer toegestaan. Daarnaast zijn er nog drietal nadelen te melden. Ten eerste het onderhoud van de in 2017 te realiseren parkeervoorziening bij het station in Sassenheim. Het onderhoud wordt de komende 15 jaar ondergebracht bij een externe partij. Ten tweede moeten de elektrische installaties van de gemeentelijke eigendommen veilig zijn en voldoen aan de daarvoor geldende normen. Voor het opstellen van een handboek en het inhuren van elektrotechnische kennis is extra budget nodig. Ten derde moet vanwege de toevoeging van het GGZvervoer jeugd en de onderwijs-zorgarrangementen (inclusief vervoer) aan het leerlingenvervoer het budget opgehoogd worden.

Overzicht autonome ontwikkelingen

(Bedragen x € 1.000)

(- = tekort / +=overschot)

Te verwerken autonome ontwikkelingen in de basis van de Programmabegroting 2018 (x €1000)	2018	2019	2020	2021
Bijstelling algemene uitkering als gevolg van geactualiseerde maatstaven waaronder inwoners,woningen	138	145	185	224
Kosten areaalmutaties	-25	-40	-50	-80
Onderhoud parkeervoorziening station Sassenheim	-25	-25	-25	-25
Norm elektrische installaties gemeentelijke gebouwen	-26	-8	-8	-8
Uitbreiding leerlingenvervoer	-20	-20	-20	-20
Actualisatie investeringsplan (bestaande investeringen)	-26	-110	-96	-113
Totaal autonome ontwikkelingen	16	-58	-14	-22
Financieel vertrekpunt kadernota incl.autonome ontwikkelingen	732 overschot	949 overschot	1.265 overschot	1.211 overschot

4 Nieuwe investeringen

In het investeringsplan 2018-2021 wordt de planning van bestaande investeringen opnieuw op de realiteitswaarde bezien en worden nieuwe investeringen voorgesteld. Daarnaast zijn ook de vervangingsinvesteringen opgenomen. Aan het bestaande investeringsplan is de jaarschijf 2021 toegevoegd. Nieuwe, waaronder vervangingsinvesteringen of ophoging van bestaande investeringen in eerdere jaren zijn alleen toegevoegd als het nut en noodzaak daarvan vaststaat.

Overzicht nieuwe investeringen

(Bedragen x € 1.000)

Progr amma	Omschrijving	Bedragen			
		2018	2019	2020	2021
2	Sanering asbest	30	-	-	-
3	Seso LED verlichtingTennis	33	-	-	-
3	Renovatie veld 1 SV Warmunda	54	-	-	-
4	Herinrichting Boerhaavestraat Voorhout	180	-	-	-
4	Onderhoudswerkzaamheden Kievitspark en omgeving	30	-	-	-
4	Herinrichting Oranje Nassaulaan Voorhout	-	-	-	225
4	Herinrichting Prins Bernardstraat Voorhout	-	-	-	188
4	Herinrichting Zuilhofstraat e.o. Sassenheim	-	-	-	270
4	Fietspad Roodemolenpolder (Uitgaven 950.000 inkomsten 605.000)	345	-	-	-
4	Reguliere vervangingen openbare verlichting	-	-	-	35
4	Vervangingen Openbare verlichting obv beheerplan jaar 2019	-	195	-	-
4	Vervangingen Openbare verlichting obv beheerplan jaar 2020	-	-	119	-
4	Vervangingen Openbare verlichting obv beheerplan jaar 2021	-	-	-	119
4	Brug toegang kinderboerderij Kloosterwei Warmond	10	-	-	-
4	VO ST 04 Steiger Schoonoord	-	-	-	16
4	WA St 01 Steiger Heeren Schouten 1	-	-	-	5
4	WA St 02 Steiger Heeren Schouten 2	-	-	-	11
4	WA St 03 Steiger Heeren Schouten 3	-	-	-	16
4	Vervangen duikers 2020	-	-	20	-
4	Vervangen duikers 2021	-	-	-	20
4	Walbeschoeiing 2021	-	-	-	130
4	Oevers Elsgaesterweg Voorhout	50	-	-	-
4	Nieuw gebouw kinderboerderij Klaprooshof Voorhout	100	-	-	-
4	Opslagruimte Overbosch Voorhout	6	-	-	-
4	Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen	-	-	160	-
6	Veiligheid stationsgebieden	150	-	-	-
	Totaal nieuwe investeringen	988	195	299	1.035
	Totaal extra kapitaallasten	6	90	106	142

Het college stelt de raad voor:

De in deze kadernota geschetste nieuwe investeringen voor de periode 2018-2021 en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten als kaderstellend uitgangspunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting 2018.

5 Motie/Financien Sociaal Domein

5.1 Motie reserve sociaal domein

In de begrotingsraad 2017 van 3 november 2016 is de motie 'Reserve sociaal domein' door de raad aangenomen. In deze motie wordt het college opgeroepen de overschotten in het sociaal domein niet ten gunste te brengen van de algemene middelen maar de huidige oormerking van de overschotten in de algemene reserve te handhaven en eventuele toekomstige overschotten aan die geormerkte reserve toe te voegen. De volledige motie is als bijlage (2) opgenomen.

Het college deelt de opvatting van de raad dat rondom de budgetten van het sociaal domein nog onduidelijkheden zijn en daarmee onzekerheid of de nieuwe taken binnen het budget kunnen worden uitgevoerd. De huidige tekorten bij Jeugd zijn daar een voorbeeld van. Ook is het uitdaging om door middelen van vernieuwende maatregelen ook daadwerkelijk op korte besparingen te realiseren. Het college twijfelt hierbij niet aan het effect van de vernieuwende maatregelen maar er zal niet altijd een één op één relatie zijn met de budgetten.

Het college zal de motie ter uitvoering overnemen. Het uitgangspunt van het college blijft echter wel evenwicht tussen de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein vanaf 2018. We willen hiermee druk houden op de transformatie-opgave. We houden hiermee vast aan de in het collegeprogramma gemaakte afspraken. Incidenteel zal mogelijk een beroep op de reserve sociaal domein worden gedaan. Hierbij moet gedacht worden aan niet voorzienbare tekorten en incidentele projecten die bijdragen aan de transformatie.

5.2 Financieel perspectief decentralisaties

In de begroting 2017 kon het college een licht positief saldo binnen het sociale domein van 0,2 a 0,3 miljoen vanaf 2018 laten zien.

Echter in de begroting is tevens melding gemaakt van het akkoord dat het Rijk en de VNG op 24 augustus jl. hebben gesloten over de aanpassingen van de budgetten Jeugd en WMO. In de eerdere budgettoedeling waren cliënten opgenomen die niet onder de Jeugdwet of de Wmo vielen en waarvoor de gemeenten dus ook geen kosten hoefden te maken. Per saldo wordt het gemeentefonds met 227 miljoen gekort. Uit de septembercirculaire blijkt dat dit voor Teylingen neerkomt op een korting van een kleine 0,3 miljoen.

Zoals in onderstaande tabel is af te lezen is er per saldo is op dit moment geen structurele financiële ruimte meer aanwezig binnen het sociale domein.

Structurele beeld van het Sociaal Domein na verwerking van de septembercirculaire
(Bedragen x € 1.000)

	2017	2018	2019	2020
Saldo Sociaal Domein begroting 2017-2020	0	232	300	281
Mutatie als gevolg van de septembercirculaire	-297	-285	-282	-270
Saldo	-297	-53	18	11
Dekking tlv incidentele buffer	297			

In onderstaande tabel is de huidige stand van zaken m.b.t. de reserve sociaal domein opgenomen.

Reserve Sociaal Domein (binnen algemene reserve)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand reserve 1-1	3.182.828	3.313.104	2.541.807	1.933.293	1.841.536	1.841.536
<i>Onttrekkingen:</i>						
Tekort jaarrekening 2016 Jeugd	716.473					
Tekort jaarrekening 2016 participatie	41.182					
Vertrouwen in professional/ontschottingsbudget	35.157	157.087				
<i>Via 1e Voortgangsrapportage:</i>						
Monitoring 3D	25.000					
tijdelijk extra ambt.capaciteit SD	124.034	pm				
SPW	28.967					
Social Return on Investment (SROI)	2.930					
Extra kosten TWO Jeugd	26.385					
Pilot sociale teams	48.075					
Onderzoek overschot WMO-budget	45.778					
Tijdelijk Fonds Jeugd	301.605	273.710	183.514	91.757		
Beleidsplan integrale schulddienstverlening		22.500				
Transformatie-agenda Sociaal Domein		25.000				
Extra budgetten Jeugdzorg		293.000	425.000			
<i>Totaal onttrekkingen</i>	<i>1.395.586</i>	<i>771.297</i>	<i>608.514</i>	<i>91.757</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Toevoegingen:</i>						
Overschot jaarrekening WMO 2016	1.525.862					
<i>Totaal toevoegingen</i>	<i>1.525.862</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Stand reserve 31-12	3.313.104	2.541.807	1.933.293	1.841.536	1.841.536	1.841.536

Conclusie t.a.v. het financieel perspectief van de decentralisaties op basis van de huidige informatie geen structurele ruimte binnen de exploitatiebegroting van het Sociaal Domein aanwezig. De reserve sociaal domein daalt van € 3,3 miljoen per 1 januari 2017 naar € 1,8 miljoen in 2020.

Het college neemt de uitvoering van de motie 'Reserve sociaal domein' over.

6 Beleidslijn inzet Algemene Reserve

Inleiding

Tijdens de vergadering van november 2016 is in de Auditcommissie aan de hand van een presentatie een aanzet voor een beleidslijn besproken met betrekking tot de inzet van de algemene reserve. De aanleiding om te komen tot een herijking van de beleidslijn, is gelegen in het feit dat de gemeente Teylingen een relatief hoge algemene reserve kent. Er is echter geen eenduidige lijn te onderkennen voor de wijze waarop de reserve wordt ingezet. De praktijk leert dat de algemene reserve wisselend en ad hoc wordt ingezet, ter dekking van een variëteit aan onderwerpen. Dat maakt de roep om een "normering" van de algemene reserve sterker.

Reserves in Teylingen

De gemeente Teylingen heeft een relatief hoge reservepositie. De algemene reserve (reserve waar in principe geen bestemming aan is gegeven) bedroeg per 31 december 2015 € 66,6 miljoen. Los van de buffer van het sociaal domein, was binnen die reserve 6 miljoen geormerkt, zodat er een netto ruimte is van ruim 60 miljoen. Onderstaande tabel geeft hiervan een beeld:

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Stand per 1/1	66.7	61.4	61.4	61.1	60.8
Dekking investeringsplan	-3.8				
Prioriteiten kadernota (lean/com/werkgelegenheid)	-0.3	-0.3	-0.1		
Geluidswal	-0.2				
Opvang Statushouders		-0.2	-0.2	-0.2	-0.2
Toevoeging voorziening bovenformatief		0.5			
HLT-uitgaven	-0.6				
Rekeningssaldi	-0.3				
Overige	-0.1				
Stand per 31/12	61.4	61.4	61.1	60.8	60.6

Daarnaast kent de gemeente nog zgn "bestemmingsreserves". Kenmerk van de bestemmingsreserves is het feit dat de aanwending is geoormerkt en dat de gemeenteraad de bestemming ervan kan wijzigen. Per 31 december 2015 bedroeg de stand van de bestemmingsreserves ongeveer € 26 miljoen.

Normering van de algemene reserve

Er zijn verschillende normen voor de hoogte van de algemene reserve. Hierbij moet wel worden aangetekend dat iedere norm die wordt gehanteerd voor discussie vatbaar is. Maar de normen zijn niet zonder waarde, het stelt wel in staat om de eigen situatie te vergelijken met bijvoorbeeld andere gemeenten of het landelijk gemiddelde. Onderstaand worden de normen in het kort weergegeven:

- *Eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal*

Een gangbare norm is om het eigen vermogen uit te drukken in percentage van het balanstotaal (solvabiliteitsnorm). Het geeft aan welk deel van het bezit gefinancierd is met eigen vermogen en voor welk aandeel er een beroep is gedaan op de geld en kapitaalmarkt.

Wanneer we het eigen vermogen (algemene reserves en bestemmingsreserves) van alle gemeenten gezamenlijk delen door het gezamenlijke balanstotaal, dan komen we uit op een gemiddeld solvabiliteitspercentage van 34%. In Teylingen bedraagt dit solvabiliteitspercentage 68%. De omvang van de algemene reserve uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal bedraagt in Teylingen 44%.

- *De algemene reserve als percentage van de benodigde risico's*

Een andere norm die wordt gehanteerd heeft betrekking op de algemene reserve als "bufferfunctie". In hoeverre zijn we in staat om met behulp van de algemene reserve de gesignaleerde risico's op te vangen. Dit wordt veelal aangeduid als de zgn "weerstandratio". Een weerstandratio van 1 wordt veelal beschouwd als net aan voldoende, een weerstandratio van 1,5 als ruim voldoende en een weerstandratio van 2 (de hoogte van de algemene reserve is in dat geval het dubbele van de omvang van de gesignaleerde risico's) wordt gezien als uitstekend. In Teylingen bedraagt de weerstandratio: 6. De omvang van de gesignaleerde risico's bedraagt 10 miljoen tegen een reservepositie van ruim 60.

- *Minimumnorm voor artikel 12*

Om toegelaten te worden voor artikel 12 steun mogen de gemeenten maar een beperkt eigen vermogen hebben. Deze norm is gebaseerd op 2 procent van de algemene uitkering en de OZB-capaciteit. Sommige provinciale toezichthouders hebben dit vertaald in een minimumnorm voor de algemene reserve en hebben dit percentage gesteld op 10%. Voor Teylingen zou dat neerkomen op ongeveer 4,5 miljoen.

Algemene reserve: ondergrens van € 50 miljoen

Voorgesteld wordt om uit te gaan van een ondergrens van € 50 miljoen voor de algemene reserve. Redenerend vanuit de functies en de normen zoals die hierboven zijn omschreven, kan dit als volgt worden onderbouwd:

a.	Als financiering voor de uitgezette gelden van de hybride lening	€ 25 mln.
b.	Als buffer voor risico's met een ratio van 2	€ 20 mln.
c.	Gangbare minimumnorm die de toezichthouders hanteren	€ 5 mln.

Vertaald in normen betekent dat:

- Een algemene reserve met een omvang van 35% van het balanstotaal;
- Een weerstandsratio van 5
- Een algemene reserve met een omvang van tienmaal de minimumnorm die de toezichthouders hanteren.

Aanwending van de vrije ruimte

De aanwending van de algemene reserve is per definitie een politiek-bestuurlijke aangelegenheid en laat zich moeilijk vastleggen in vastomlijnde spelregels. Deze spelregels kunnen een bestedingsrichting aangeven, maar een gemeenteraad kan hier op ieder gewenst moment van afwijken. Toch kunnen we een aantal uitgangspunten meegeven op basis waarvan een eventuele aanwending van het surplus van €10 miljoen van de algemene reserve kan worden getoetst:

- *Geen potverteren: rendementvol besteden is het uitgangspunt*
Uitgangspunt is dat de aanwending "rendement" moet opleveren. Daarbij kan het gaan om financieel rendement, doordat het toekomstige lasten zal verlagen of dat het bijdraagt aan een zeker maatschappelijk rendement of maatschappelijke meerwaarde. In het tweede geval gaat vooral om een beleidsinhoudelijke toets en veel minder om een louter financiële toets.
- *Exploitatielasten verlagend*
Een bijzondere categorie van rendementvol besteden is een aanwending waarbij het een verlaging van toekomstige exploitatielasten tot gevolg heeft.
- *Investerings met een terugverdienkarakter*
De algemene reserve kan worden aangewend als stimulans voor investeringen die zonder die stimulans niet tot stand zouden komen, maar van waarde zijn omdat ze zich op (de lange) termijn weer terugverdienen.
- *Investerings in duurzaamheid*
Investerings in duurzaamheid hebben in ieder geval een maatschappelijk rendement. Of het tegelijkertijd ook een financieel rendement heeft, hangt af van de aard van de investering. De algemene reserve zou kunnen worden aangewend als vliegwieleffect of dit type investeringen mogelijk te maken.

Het college stelt de raad voor:

- De hoogte van de algemene reserve te normeren en daarbij uit te gaan van een minimale omvang van € 50 miljoen;
- Het meerdere boven dit bedrag als "vrij aanwendbaar" te beschouwen;
- Voor de aanwending van dit vrij aanwensbare deel de volgende principes te hanteren:
 - * Rendementvol besteden;
 - * Exploitatielasten verlagend;
 - * Duurzaamheid;
 - * Terugverdienkarakter.

7 Afschaffing precariobelasting

Inleiding

Zoals aangegeven op pagina 10 wordt per 1 juli 2017 de precariobelasting op nutsbedrijven afgeschaft. In het wetsvoorstel was sprake van een overgangstermijn van 10 jaar. Naar aanleiding van een aangenomen amendement is besloten tot een overgangstermijn van 5 jaar. In de kadernota 2017-2020 heeft de gemeenteraad naar aanleiding van de gepresenteerde denkrichtingen besloten: *“In de aanloop naar 2027 bij de totstandkoming van de raadsprogramma’s en coalitieakkoorden te bezien op welke wijze de wegvallende inkomsten binnen de gemeentebegroting gecompenseerd zullen worden”* Nu besloten is tot een overgangstermijn van 5 i.p.v. 10 jaar komt deze denkrichting in een ander daglicht te staan.

Financiële gevolgen zijn voor de begroting van Teylingen en voor de inwoners van Teylingen

De financiële gevolgen van dit amendement voor de begroting betreft een gedeerde inkomst van € 2,7 miljoen structureel vanaf 2022. Gemeenten kunnen het volledige bedrag op basis van maximaal het geldende tarief per 1 januari heffen t/m het jaar 2021. Wat betreft de financiële gevolgen voor de inwoners van Teylingen. In maart 2016 heeft het college de gemeenteraad via een raadsmededeling geïnformeerd over het onderzoek ‘hoe anticiperen op mogelijke afschaffing precariobelasting op ondergrondse leidingen’. Uit dit onderzoek is gebleken dat het te verdedigen is dat circa € 855.000 van de € 2,7 miljoen verlegd wordt naar de inwoners van Teylingen rekening houdend met het uitgangspunt van gelijkblijvende lastendruk voor de burgers van Teylingen. Besluitvorming hierover wordt bezien in het geheel van de plannen rondom de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied.

In hoofdstuk 9.2 ‘Oplossingsstrategie gedeerde inkomsten precario’ wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van het begrotingssaldo in het jaar 2022.

8 Lokale lasten

8.1 Tarieven

De lokale lastendruk richt zich op de tarieven van de OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing en precariobelasting. Hierbij is de OZB een algemeen dekkingsmiddel voor de begroting en zijn de rioolheffing en afvalstoffenheffing bedoeld om de gemaakte kosten te dekken. Bij de rioolheffing ligt het accent, gelet op de aard van een rioolstelsel, op de toekomstige dekking van onderhoudskosten, waarvoor een meerjarig onderhoudsfonds is getroffen. Bij afvalstoffenheffing is de opbouw van het tarief meer gericht op de jaarlijkse kosten die gedekt worden.

8.2 OZB-tarief

Net als vorig jaar gaan wij er ook dit jaar van uit, dat er behoudens inflatiecorrectie van 1,3% geen reden is om het OZB-tarief te laten stijgen. Bij het vaststellen van de begroting 2017 is besloten in de raming OZB niet-woningen rekening te houden met 5% leegstand (€ 40.000). Uit ervaringscijfers is gebleken dat door leegstand een deel van de opbrengst niet wordt gerealiseerd.

Het college stelt de raad voor:

De tarieven voor de onroerendezaakbelasting te verhogen met een inflatiepercentage van 1,3%.

8.3 Rioolheffing

De Raad heeft in januari 2017, op basis van het Integraal AfvalWaterKeten Plan (iAWKp), de opvolger van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP), besloten de jaarlijkse verhoging van de rioolheffing van € 3,- te continueren voor de periode tot en met 2021. Hiermee is dan impliciet besloten om de met ingang van 1 januari 2014 ingezette jaarlijkse tariefsverhoging van € 3,- voort te zetten. De jaarlijkse stijging is bedoeld om op termijn voldoende middelen beschikbaar te houden voor de nog aanzienlijke investeringen die zijn voorzien in het iAWKp. Daarnaast beschikt de gemeente over een voorziening egalisatie riolering.

De storting in de voorziening wordt met name veroorzaakt door hogere inkomsten (overdekking) dan begroot, bijvoorbeeld door nieuwbouw. De hoogte van de voorziening bedraagt ultimo 2016 € 301.800. Een stijging die overigens gedeeltelijk is voorzien in het IAWKp. Mocht overigens actualisatie van rioleringsplannen en de hoogte van de voorziening aanleiding geven tot andere tariefvoorstellen dan komen wij daar bij de begroting op terug.

Het college stelt de raad voor:

De tarieven voor het rioolrecht voor 2017 met 3 euro te verhogen;

8.4 Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt is dat de jaarlijkse lasten voor inzameling en verwerking van afval gedekt worden door de jaarlijkse afvalstoffenheffing. De inzameling van afval kan gepaard gaan met wisselend (begrote) lasten. Bij de tariefsbepaling willen wij voorkomen, dat als gevolg van jaarlijks wisselende (begrote) lasten, het heffingstarief een wisselend verloop krijgt. Om de wisselingen op te vangen heeft u de egalisatiereserve afval in het leven geroepen. Daar staat tegenover dat voorkomen moet worden dat de egalisatiereserve te groot van omvang wordt.

Voor de tariefopbouw van de afvalstoffenheffing is de huidige meerjarenprognose (inclusief geplande investeringen) voor de kosten van inzamelen en verwerken van het afval constant gehouden. De overige componenten, zoals het aantal huishoudens zijn eveneens constant gehouden.

De egalisatiereserve afval bedraagt naar verwachting per ultimo 2016 ruim € 2,1 miljoen. Hierbij is reeds rekening gehouden met de in 2016 doorgevoerde tariefsverlaging van € 3,00 per huishouden.

Gelet op de omvang van de egalisatievoorziening en het feit dat we in het investeringsplan reeds rekening hebben gehouden met een investeringsopgave is er naar ons oordeel ruimte voor een tariefsverlaging. Bij de begroting zullen wij hieromtrent met nadere voorstellen gekomen.

Het college stelt de raad voor:

In te zetten op een verlaging van het tarief van de afvalstoffenheffing en hierover bij de begroting nadere voorstellen tegemoet te zien.

9 Recapitulatie en oplossingsstrategie

9.1 Recapitulatie

Na verwerking van het voorgaande is er meerjarig sprake van een oplopend begrotingsaldo naar € 1,3 miljoen in 2021. Dit overschot wordt gezien als een eerste oplossingsrichting voor het compenseren van de wegvallende precario-inkomsten vanaf het jaar 2022. Begrotingsoverschotten tot 2021 zullen slechts indien nodig voor incidentele doeleinden worden ingezet.

De recapitulatie geeft het volgende beeld:

Recapitulatie

(Bedragen x € 1.000) (- = tekort / +=overschot)

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Financieel vertrekpunt kadernota	716	1.007	1.279	1.233
Totaal autonome ontwikkelingen	16	-58	-14	-22
Totaal beleidsmatige ontwikkelingen	-664	-342	136	134
Totaal financieel perspectief Kadernota	68 overschot	607 overschot	1.401 overschot	1.345 overschot

9.2 Oplossingsstrategie gederfde inkomsten precario

Er zijn een aantal ontwikkelingen in het financieel meerjarenperspectief die een eerste aanzet geven tot een oplossing van het tekort wat ontstaat door het wegvallen van de precario-inkomsten. Ten eerste het oplopende begrotingsaldo tot € 1,2 miljoen in 2021 door de ontwikkelingen uit de septembercirculaire 2016 van het gemeetefonds zoals medegedeeld in het financiële vertrekpunt. Ten tweede de HLT-besparing oplopend naar € 0,7 miljoen vanaf 2020. Deze besparing is in de kadernota 2017 is als mogelijke dekking genoemd voor het wegvallen van de precario-inkomsten op termijn. Aangezien deze inkomsten reeds per 1 januari 2022 vervallen stelt het college voor de HLT besparing in te boeken in het financiële meerjarenbeeld. Bovenstaande ontwikkelingen zijn in onderstaande tabel cijfermatig in beeld gebracht. In de tabel onder 9.1 is de HLT-besparing onder beleidsmatige ontwikkelingen.

Meerjarenperspectief	2022
Financieel perspectief kadernota	628
HLT-besparing	684
Totaal	1.312
Gederfde inkomsten precariobelasting	-2.600
Per saldo	-1.288
	tekort

Het verwachte begrotingstekort in 2022 rekening houdend met de wegvallende precario-inkomsten bedraagt € 1,3 miljoen kan mogelijk voor een bedrag van € 0,8 miljoen gecompenseerd worden door het voordeel wat de inwoners van Teylingen hebben door afschaffing door precariobelasting te verleggen naar de inwoners met als uitgangspunt gelijkblijvende lastendruk voor de burger van Teylingen. Dan resteert er nog een tekort van € 0,5 miljoen waarvoor de komende jaren maatregelen zullen moeten worden genomen.

Het college stelt de raad voor:

De verwerking van de in deze kadernota geschetste autonome en beleidsmatige ontwikkelingen als kaderstellend uitgangspunt te nemen voor de opstelling van de programmabegroting 2018;

De programmabegroting 2018 op stellen overeenkomstig de technische uitgangspunten zoals verwoord in bijlage 1 van de kadernota;

Bijlage 1 Uitgangspunten voor het opstellen van de Programmabegroting 2018

- ❖ *Prijnsindexering leveringen en diensten derden*
Uitgangspunt voor het opstellen van de begroting 2018 is de nullijn. Voor contracten met een indexeringsverplichting nemen we een stelpost op van € 100.000.
- ❖ *Salarislasten (in dienst van Teylingen)*
Uitgegaan wordt van de personeelsformatie per 1 januari 2017 voor zover bekend per 1 april 2017. De salariskosten worden geraamd op het prijspeil 2017. De salarissen worden geïndexeerd conform de meest recente CAO. Zowel de CAO als de werkgeverspremies zijn op dit moment nog niet bekend.
- ❖ *Onvoorziene uitgaven*
Voor onvoorziene uitgaven wordt uitgegaan van een bedrag van € 25.000.
- ❖ *Rentepercentage*
Voor rentetoerekening hanteren we een % van 3,5.
- ❖ *Indexering huren*
Commerciële huren indexeren conform contractvoorwaarden. Voor incidentele commerciële huur hanteren we op basis van verwachtingen van het CPB een stijgingspercentage van 1,4%.
- ❖ *Gemeentefonds*
De algemene uitkering uit het gemeentefonds ramen we op basis van de meicirculaire. Uitkomsten van de septembercirculaire worden verwerkt in de eerste begrotingswijziging of de Voortgangsrapportage.
- ❖ *Lokale lasten*
Het tarief OZB stijgt op basis van de door het CPB verwachte inflatie voor 2018 met 1,3%. Het dekkingspercentage voor leges, afvalstoffenheffing en rioolrecht is maximaal 100% op begrotingsbasis. Voor wat betreft afvalstofheffing en rioolrecht wordt overschotten/tekorten bij de jaarrekening verrekend met de egalisatiereserve.
- ❖ *Te verwerken besluiten*
In de begroting 2018-2021 verwerken we de genomen college- en raadsbesluiten tot 1 mei 2017.
- ❖ *Aantal woonruimten en inwoners*
Uitgangspunt bij het opstellen van de woning- en inwonerprognose is dat voor nieuwbouw wordt gerekend met gemiddeld 2 inwoners per woning en is een verlaging ten opzichte van de 2,25 waarmee tot op heden werd gerekend. Deze 2 inwoners is gebaseerd op de huidige gemiddelde woningbezetting. In dit gemiddelde is reeds rekening gehouden met het geboorte- en vestigingsoverschot.

Bijlage 2 Motie Reserve sociaal domein

MOTIE (artikel 33 RvO)

V a n CDA, Trilokaal, PvdA en ChristenUnie
A a n De voorzitter

O n d e r w e r p : Reserve sociaal domein

D a t u m r a a d i n o p e n b a r e
v e r g a d e r i n g b i j e e n : 3 november 2016

De fracties van CDA, Trilokaal, PvdA en ChristenUnie,

Stellen de raad voor de volgende motie aan te nemen:

Overwegende dat:

- ❖ bij de overdracht van taken op het gebied van zorg, jeugd en werk door het Rijk aan gemeenten is in de begroting een stelpost opgenomen voor de risico's bij de decentralisaties (de 'reserve sociaal domein');
- ❖ het voor de gemeente Teylingen nog een hele uitdaging is om door middel van vernieuwende maatregelen ook daadwerkelijk besparingen te realiseren;
- ❖ dat op dit moment weliswaar sprake is van een gunstig financieel perspectief maar dat nog veel onduidelijkheid en daarmee onzekerheid bestaat of de nieuwe taken uiteindelijk binnen budget kunnen worden uitgevoerd;
- ❖ rekening moet worden gehouden met landelijke maatregelen die de bestedingsvrijheid van gemeenten van hun algemene middelen verder beperken;

roept het college op:

- ❖ de overschotten in het sociaal domein niet ten gunste te brengen van de algemene middelen maar de huidige oormerking van de overschotten in de algemene reserve te handhaven en eventuele toekomstige overschotten aan die geormerkte reserve toe te voegen;

en gaat over tot de orde van de dag."

Besluitraad:

18 stemmen voor (CDA, D66, Trilokaal, PvdA en CU)
 6 stemmen tegen (VVD)

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van Teylingen

De griffier, De burgemeester,
 R. van Dijk Carla G.J. Breuer